

Länsstyrelsen
Västerbotten

Yttrande

1 (5)

Datum

2026-01-19

Ärendebeteckning

300-9990-2025

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

fi.iea.eu@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss, Europeiska kommissionens förslag till en europeisk konkurrenskraftsfond inom ramen för nästa fleråriga budgetram 2028-2034

Bakgrund

Er beteckning: FI2025/01916.

Länsstyrelsen Västerbotten, här nedan benämnd Länsstyrelsen, har fått möjlighet att yttra sig över Europeiska kommissionens förslag till en europeisk konkurrenskraftsfond inom ramen för nästa fleråriga budgetram 2028.

Sammanfattning

- Länsstyrelsen välkomnar inrättandet av en konkurrenskraftsfond som samlar flera EU-program i ett gemensamt ramverk.
- Länsstyrelsen stödjer fondens inriktning och dess politikområden, med brett fokus på den gröna och digitala omställningen samt civilt och militärt försvar, säkerhet och motståndskraft. Frågor med hög relevans för norra Sverige i och med nyindustrialiseringen, samhällsomvandlingen och det geopolitiska läget vi befinner oss i.
- Länsstyrelsen saknar krav på att ansökningar ska bedömas genom oberoende och konkurrensbaserade granskningsförfaranden.
- Länsstyrelsen saknar skrivningar om den lokala och regionala nivån som aktör. Dessa är avgörande för planering, tillståndsprövar, infrastruktur och kompetensförsörjning. Det ser vi inte minst i norra Sverige kopplat till den gröna omställningen och samhällsomvandlingen som ställer stora krav på offentliga aktörer.
- Konkurrenskraftsfonden bör inkludera instrument för kompletterande investeringar i anslutning till storskaliga industrietableringar. Kommunerna i Västerbotten har vitt skilda

finansiella förutsättningar med små möjligheter att göra kompletterande investeringar i anslutning till storskaliga industrietableringar.

- Länsstyrelsen är statens regionala representant, statens primära kontaktlänk gentemot kommunerna, och kan bistå regeringen i det lokala och regionala genomförandet av konkurrenskraftsfonden.
- Långsiktig kompetensförsörjning är av högsta vikt för konkurrenskraften. Norra Sverige har visat att vi har förmåga att attrahera arbetskraft vid stora etableringar men våra små arbetsmarknadsregioner gör det svårt att fånga upp kompetensen. Brister i kapacitet, robusthet och redundans i dagens transportsystem skapar stora utmaningar.
- För samhällets förmåga att hantera komplexa tvärsektoriella utmaningar och målkonflikter behöver vi jobba brett och sektorsövergripande. Regionala målkonflikter behöver lösas i en regional kontext.
- Länsstyrelsen anser att investeringar i industriellt relevant och excellent forskning och innovation måste premieras. Men för att dessa satsningar ska ge verklig effekt krävs att styrningen av konkurrenskraftsfonden utformas så att satsningarna är relevanta för industrin.
- Länsstyrelsen anser att den lokala och regionala nivåns roll i styrning och genomförande av konkurrenskraftsfonden behöver förtydligas genom bland annat att möjliggöra stöd till regioner och kommuner där betydande industriella investeringar genomförs och där detta medför påtagliga belastningar på infrastruktur, kompetensförsörjning och samhällsservice.

Yttrande

Inom ramen för Europeiska kommissionens förslag till nästa fleråriga budgetram ingår inrättande av en europeisk konkurrenskraftsfond, i syfte att öka EU:s konkurrenskraft. Konkurrenskraftsfonden ska förenkla och förbättra tillgången till EU finansiering genom att samla tolv EU-program under ett regelverk.

Länsstyrelsen anser att det är positivt att konkurrenskraftsfonden samlar flera EU-program i ett gemensamt ramverk. Det kan möjliggöra en mer ändamålsenlig styrning, minskad risk för överlapp mellan olika EU-program och större flexibilitet att omfördela medel mellan olika politikområden.

Länsstyrelsen välkomnar inrättandet av en konkurrenskraftsfond med fokus på forskning och innovation samt en uppdaterad industripolitik. Länsstyrelsen stödjer fondens fokus på den gröna och digitala

omställningen samt civilt och militärt försvar, säkerhet och motståndskraft. Dessa områden är högst relevant för norra Sverige i och med den nyindustrialisering, samhällsomvandling och det geopolitiska läge vi befinner oss i.

Länsstyrelsen tycker att det är klokt att satsa på hela näringslivet, men det är samtidigt viktigt att Konkurrenskraftsfonden inte begränsas till enbart teknisk utveckling och uppskalning, utan ges möjlighet att utforma insatser som adresserar hela bredden av de utmaningar som är avgörande för europeisk konkurrenskraft, inklusive humanistisk och samhällsvetenskaplig innovation. Exempelvis är samhällsvetenskaplig forskning central för att hantera utmaningar kopplade till markanvändning och kan bidra till ökad kunskap, bättre praxis och ökad samhällelig förståelse för mineralutvinning i Europa.

Länsstyrelsen anser att vid användning av offentliga medel har EU-institutionerna ett särskilt ansvar att säkerställa transparens, objektivitet och förutsebarhet i beslutsfattandet, i syfte att garantera ett effektivt resursutnyttjande och minimera risken för marknadsstörande effekter. I kommissionens förslag till förordning saknas emellertid uttryckliga krav på att ansökningar ska bedömas genom oberoende och konkurrensbaserade granskningsförfaranden. I kombination med den föreslagna styrningen genom arbetsprogram och kommittéförfaranden riskerar detta att ge kommissionen ett betydande tolkningsutrymme vid utformning av utlysningar samt vid fördelning av medel, vilket kan leda till godtyckliga och svårförutsägbara beslut.

Konkurrenskraft skapas genom en kombination av investeringar i forskning och utveckling, ökad produktivitet och innovationsförmåga samt samarbete mellan företag, akademi och offentlig sektor. Länsstyrelsen är oroad över att det genomgående saknas skrivningar som erkänner den lokala och regionala nivån som aktör. Regional och lokal nivå är avgörande för planering, tillståndprocesser, infrastruktur och kompetensförsörjning. Det ser vi inte minst i norra Sverige kopplat till den gröna omställningen och samhällsomvandlingen som ställer stora krav på offentliga aktörer. Länsstyrelsen anser att den lokala och regionala nivåns roll i styrning och genomförande av konkurrenskraftsfonden behöver förtydligas genom att:

- Tydligare erkänna den regionala och lokala nivåns roll i genomförandet av fondens mål och etablera strukturerade strategiska dialoger med regional och lokal nivå.
- Tydligare ange att konkurrenskraft inte enbart skapas genom stöd till företag, utan även genom investeringar i regional och lokal kapacitet att ta emot och bära stora industriella satsningar.
- Möjliggöra stöd till regioner och kommuner där betydande industriella investeringar redan genomförs och där detta medför påtagliga belastningar på infrastruktur, kompetensförsörjning och

samhällsservice. Konkurrenskraftsfonden bör därför inkludera instrument för kompletterande investeringar i anslutning till storskaliga industrietableringar. Länets kommuner har vitt skilda förutsättningar vilket stärker behovet av instrument för att genomföra kompletterande investeringar i anslutning till storskaliga industrietableringar. Gemensamt för kommunerna är att innovationsförmågan är stor.

- Vid större industrisatsningar inom ramen för konkurrenskraftsfonden bör en definierad andel av stödet kunna användas för kompletterande investeringar på lokal nivå som möjliggör storskaliga industrietableringar och upprätthållandet av attraktiva samhällen som kan attrahera och behålla arbetskraft.

Länsstyrelsen är statens regionala representanter med uppgift att bland annat arbeta sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser. Länsstyrelserna ska vidare följa tillståndet i länet och inom sin verksamhet främja samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet. Regeringen har uttalat att länsstyrelserna ska vara statens primära kontaktlänk gentemot kommunerna (prop. 2009/10:175 s. 78). Det innebär att länsstyrelserna har en viktig uppgift att främja informationsutbyte och dialog mellan staten, kommunerna och regionerna. Länsstyrelsen kan bistå regeringen i det lokala och regionala genomförandet av konkurrenskraftsfonden.

Långsiktig kompetensförsörjning är av högsta vikt för konkurrenskraften. Vi behöver säkerställa att rätt kompetens finns på rätt plats och matchas mot den efterfrågan som finns. Norra Sverige har visat att vi har förmåga att attrahera arbetskraft vid stora etableringar men våra små arbetsmarknadsregioner gör det svårt att fånga upp kompetensen vilket ger en ryckig kompetensförsörjning. Ett välfungerande transportsystem spelar en avgörande roll för regionförstoring och kompetensförsörjning. Brister i kapacitet, robusthet och redundans i dagens transportsystem skapar stora utmaningar.

För samhällets förmåga att hantera komplexa tvärsektoriella utmaningar och målkonflikter behöver vi jobba brett och sektorsövergripande. Det behövs flernivåsamverkan om hur mark kan användas på olika sätt vid olika tidpunkter. Regionala målkonflikter behöver lösas i en regional kontext. Det är mycket svårt att arbeta med regionala målkonflikter från central nivå utan det förutsätter regionala aktörer med god lokalkännedom om konflikten och dess parter. Här kan exempelvis nämnas det uppdrag som regeringen gett Norrbottens och Västerbottens länsstyrelser att hantera målkonflikter kopplade till den pågående nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i länen.

Konkurrenskraftsfonden behöver tydligare prioritera och anpassa stöd till små och medelstora företag (SME), inklusive mikroföretag. Lokal och regional förankring är en förutsättning för fungerande stödstrukturer

och rådgivning bör därför finnas på regionala nivå. Därtill bör offentliga stöd inte enbart styras av privata bankers riskbedömning utan även samhällsekonomiska värden bör beaktas.

Länsstyrelsen anser att investeringar i industriellt relevant och excellent forskning och innovation måste premieras. Men för att dessa satsningar ska ge verklig effekt, resultera i nya produkter som når marknaden samt attrahera investeringar och industrietableringar i Europa, krävs att styrningen av konkurrenskraftsfonden utformas så att satsningarna är relevanta för industrin. Det kräver en tidig strategisk och transparent dialog med industrin.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helene Hellmark Knutsson med strategen Mikael Bergström som föredragande.

Helene Hellmark Knutsson

Mikael Bergström